Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

Комуністычная партыя (большэві коў) Беларусі

Совецкая Беларусь

ОРГАН ЦК КП(б) БЕЛАРУСІ, СОЎНАРКОМА І ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР

№ 106 (7667) | Надзеля, 11 чэрвеня 1944 г. | Цана 20 к.

СЁННЯ Ў ГАЗЕЦЕ:

Смерць фашысцкім душагубам!

У часова акупіраваных раёнах Беларусі фашысцкае ахвосце з нямецкай дакладнасцю і паслядоўнасцю прафесіянальных забойцаў знішчае ні ў чым нявінных совецкіх людзей. Фашысцкія нягоднікі яшчэ больш лютуюць цяпер, адчуваючы хуткую сваю пагібель.

Масавыя забойствы совецкіх людзей фашысцкія нягоднікі пачалі з першага-ж дня, як толькі ўварваліся на нашу зямлю. Хто можа змерыць гора і пакуты совецкіх людзей, якія трапілі ў фашысцкае пекла! Мы ведаем пра спаленых немцамі дзяцей і старых. Мы ведаем пра супроцьтанкавыя ірвы пад Мінскам, пад Шкловам, Бабруйскам... Мы памятаем пра шыбеніцы, якія расстаўлены на плошчах беларускіх гарадоў. Не было яшчэ ў гісторыі такіх злачынстваў, якія твораць цяпер ап'янелыя ад крыві гітлераўскія мярзотнікі. І кожны раз, калі мы чуем пра новыя злачынствы акупантаў, сэрца зноў і зноў сціскаецца болем і гневам.

Зусім нядаўна ўвесь свет зжахнуўся ад весткі пра лагер смерці ў раёне Азарычы, Палескай області. У гэтым лагеры гітлераўцы знарок распаўсюджвалі сярод совецкіх людзей сыпны тыф. Азарыцкая трагедыя — не адна. Такіх лагераў смерці многа створана гітлераўскімі людаедамі на нашай беларускай зямлі.

Адзін з такіх лагераў смерці створан гітлераўскімі бандытамі каля Віцебска. Чырвоная Армія—аб гэтым на-днях паведаміла Совінформбюро—выратавала з гэтага лагера 8.000 совецкіх людзей. Тут за калючым дротам пакутвалі дзеці, юнакі, калекі, жанчыны і старыя. Тут знаходзіліся ўсе разам: і тыя, хто прыняў ужо пакутніцкую смерць ад рукі фашысцкіх забойцаў, і тыя, хто былі асуджаны на смерць,—змардаваныя, распухшыя ад голаду, знясіленыя хваробамі ці да непрытомнасці збітыя фашысцкімі катамі.

8.000 совецкіх людзей вернуты да жыцця нашымі слаўнымі воінамі. Як пасля цяжкай хваробы,—такія яны худыя і знясіленыя. Але ў вачах кожнага ззяе аганёк шчасця: цяпер яны будуць жыць! Родная совецкая ўлада паклапацілася ўжо, каб іх накарміць. Яна паклапоціцца, каб поўнасцю вярнуць ім фізічныя і духоўныя сілы; бо самае свяшчэннае для большэвіцкай партыі і совецкай улады—гэта інтарэсы совецкага народа, клопаты аб людзях, аб іх жыцці і волі. За нашу Радзіму, за яе чэсць, свабоду і незалежнасць, за совецкага чалавека, за яго жыццё і шчасце совецкі народ вядзе вялікую Айчынную вайну супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. І натхніцелем, арганізатарам гэтай усенароднай барацьбы з'яўляецца партыя Леніна—Сталіна.

Яшчэ 8.000 совецкіх людзей вырваны з крывавых лап фашысцкіх людаедаў. Але мы ведаем: яшчэ многа нашых братоў, сыноў пакутуе пад ботам гітлераўскіх нягоднікаў. Мы радуемся вызваленню кожнага совецкага чалавека ад фашысцкага пекла. Але не будзе наша радасць поўнай, пакуль не адпомсцім ворагу за **ўсе** яго злачынствы, пакуль не будуць вызвалены **ўсе** совецкія людзі.

Ад нямецка-фашысцкіх акупантаў вызвалена многа раёнаў Беларусі. Недалёка дзень поўнага вызвалення совецкай зямлі. У імя набліжэння гэтага гістарычнага дня ўзмацнім удары па ворагу!

Ні на мінуту не спыняюць сваёй гераічнай барацьбы беларускія партызаны. Няхай-жа яшчэ больш узмацняюцца партызанскія ўдары па варожых тылах!

Бязлітасна давіць фашысцкую гадзіну, адпомсціць за нявінную кроў нашых людзей, ратаваць совецкіх людзей ад крывавых лап фашысцкага звяр'я — што можа быць больш свяшчэннага, больш пачэснага для воіна-вызваліцеля і партызана!

Праклянце і смерць фашысцкім людаедам!

Пушчана яшчэ адна мартэнаўская печ

На Сталінградскім металургічным заводзе «Красный Октябрь» уступіла ў строй яшчэ адна мартэнаўская печ.

Вахту ля новай печы несла лепшая маладзёжная брыгада сталевара Дз'ячкова.

Поспехі магнітагорскага камбіната

План першай пяцідзёнкі чэрвеня Магнітагорскі камбінат перавыканаў па ўсяму металургічнаму цыклу. Каля 23 тысяч тон руды здабылі звыш задання горнякі. Доменшчыкі выдалі ў асобны фонд Галоўнага Камандавання 710 тон чыгуна. Добра працавалі пракатчыкі, яны значна перавыканалі план.

Ад Совецкага Інформбюро

З АПЕРАТЫЎНАЙ ЗВОДКІ ЗА 10 ЧЭРВЕНЯ

На працягу 10 чэрвеня на франтах істотных змен не адбылося.

За 9 чэрвеня ў паветраных баях і агнём зянітнай артылерыі збіта 14 самалётаў праціўніка.

* * *

На паўднёвы ўсход ад горада Станіслаў батальён пяхоты і танкі праціўніка ўчора атакавалі пазіцыі Н-скай часці. Байцы роты старшага лейтэнанта Буцынава флангавым агнём адсеклі варожых пехацінцаў ад танкаў. Совецкія артылерысты падбілі 3 нямецкіх танкі. Два другія танкі праціўніка падарваліся на нашым мінным полі. Нямецкая пяхота, якая засталася без танкавага прыкрыцця, з вялікімі стратамі была адкінута на зыходны рубеж.

* * *

На поўнач ад горада Ясы нашы падраздзяленні ў выніку атакі палепшылі свае пазіцыі. На працягу дня знішчана 4 нямецкія гарматы і 18 кулямётаў. Праціўнік страціў забітымі і параненымі 150 салдат і афіцэраў. На адным участку разлік супроцьтанкавай гарматы падраздзялення старшага лейтэнанта Юркова, знаходзячыся ў баявых парадках пяхоты, уступіў у бой з танкамі праціўніка. Хутка ўвесь разлік, за выключэннем камандзіра гарматы сержанта Афанасьева, выбыў са строю. Нямецкія аўтаматчыкі імкнуліся акружыць сержанта і ўзяць яго ў палон. На дапамогу Афанасьеву прышла тэлефаністка тав. Мірашнічэнка, якая аказалася паблізу. Яна пачала падносіць снарады. Меткім агнём тав. Афанасьеў рассеяў нямецкіх аўтаматчыкаў, падбіў 2 танкі і адзін бронетранспарцёр праціўніка.

* * *

На паўночны захад ад горада Тірaспаль група нашых разведчыкаў пранікла ў размяшчэнне немцаў. Разведчыкі захапілі ў палон гітлераўцаў, якія знаходзіліся ў баявой ахове, і вярнуліся ў сваю часць. Бронебойшчык радавы Андронікаў высачыў на пярэднім краі абароны немцаў добра замаскіраваны танк. Некалькімі стрэламі з супроцьтанкавага ружжа Андронікаў падпаліў нямецкі танк.

* * *

На паўднёвы ўсход ад горада Віцебск снайперы Н-скага злучэння за месяц знішчылі многа нямецкіх салдат і афіцэраў. Снайпер ефрэйтар Малыш за гэты час забіў 17 немцаў, сержант Лычко —17, старшы сержант Таніна—15, сержант Коспыраў знішчыў 13 гітлераўцаў. Немцы, якія ўзяты ў палон на гэтым участку, паведамілі: «Ад снайперскага агню наш полк штодзённа губляў некалькі салдат і афіцэраў. Рускія снайперы ўвесь час трымаюць нас у пастаянным страху. Мы баімся высунуць галаву з траншэі».

* * *

Партызанскі атрад імені Суворава, які дзейнічае ў Драгабычскай області, раптоўна напаў на немцаў, якія ахоўвалі чыгуначную станцыю. Гітлераўцы ўкрыліся ў каменных будынках і аказалі жорсткае супраціўленне. У выніку ўпорнай схваткі совецкія патрыёты знішчылі 40 варожых салдат і авалодалі станцыяй. Партызаны ўзарвалі чыгуначныя шляхі, спалілі два воінскія склады і адыйшлі на сваю базу. Партызаны другога Драгабычскага атрада з 20 па 26 мая пусцілі пад адкос 4 нямецкія воінскія эшалоны.

Па Совецкаму Саюзу

БЕЛГАРАД АДНАЎЛЯЕЦЦА

За 10 месяцаў, якія прайшлі з дня выгнання нямецкіх акупантаў, у Белгарадзе сіламі насельніцтва адноўлены электрастанцыя, вадаправод, адрамантавана 1.429 жыллёвых дамоў. Адно за другім уступаюць у эксплаатацыю прадпрыемствы.

У горадзе створана 405 добраахвотных будаўнічых брыгад, якія аб'ядноўваюць каля 5.000 чалавек.

ЗДАЮЦЬ ХЛЕБ НОВАГА ЎРАДЖАЮ

Перадавыя калгасы Ашхабадскай області, закончыўшы ўборку і абмалот ячменю, поўнасцю разлічыліся з дзяржавай па пастаўках ячменю, а таксама здалі першыя сотні пудоў пшаніцы новага ўраджаю. Усяго па області здадзена ў лік паставак 27.000 пудоў зярна.

ЭЛЕКТРЫФІКАЦЫЯ МТС І КАЛГАСАЎ СІБІРЫ

З пачатку гэтага года ў Новасібірскай області электрыфіцыравана 12 МТС, а таксама машынна-рамонтны завод у Тагучыне.

У калгасе «Гігант», Тагучынскага раёна, будуецца гідраэлектрастанцыя. У калгасе электрыфіцыруюцца майстэрні, млын, пеньказавод.

Калектыў работнікаў Стаўрапальскай МТС узяў абавязацельства датэрмінова закончыць рамонт камбайнаў. Сваё абавязацельства ён з чэсцю выконвае.

НА ЗДЫМКУ: Камбайнер Ф. А. Шавернеў і памочнік камбайнера Е. Г. Шавернева заканчваюць рамонт апошняга камбайна.

(Фотахроніка ТАСС).

XIII УСЕСАЮЗНЫ ШАХМАТНЫ ЧЭМПІЯНАТ

Больш двух тыдняў у Маскве працягваецца XIII Усесаюзны шахматны чэмпіянат. Ганаровае званне чэмпіёна краіны па шахматах аспрэчваюць 18 мацнейшых шахматыстаў Совецкага Саюза, сярод якіх абсалютны чэмпіён СССР гросмейстар Батвіннік, чэмпіён Масквы гросмейстар Смыслоў, гросмейстары Флор, Ліліенталь, Котаў, чэмпіён Украіны майстра тав. Балеслаўскі, чэмпіён Беларусі па шахматах тав. Верасаў і іншыя.

Пасля 13 тураў на першым месцы—М. Батвіннік—10,5 ачкоў з 13, за ім В. Смыслоў—9 з 13, С. Флор—8 з 13.

ПАДАРУНАК БАЛТЫЙЦАМ

Толькі-што выпушчаны з завода катеры, пабудаваныя на грошы, сабраныя комсамольцамі Чкалаўскай області.

Гэтымі днямі ў Ленінград прыехала дэлегацыя чкалаўскіх комсамольцаў і ўрачыста перадала катеры Чырвонасцяжнаму Балтыйскаму флоту.

АДБУДУЕМ СВОЙ РОДНЫ КАЛГАС

Нямецкія захопнікі нанеслі калгасу «Праўда», Мсціслаўскага раёна, вялікія страты. Яны спалілі і разбурылі амаль усе грамадскія пабудовы і 205 дамоў калгаснікаў.

Выконваючы гістарычнае ўказанне вялікага Сталіна — у кароткі тэрмін поўнасцю ліквідаваць вынікі гаспадарання немцаў — калгаснікі і калгасніцы паспяхова аднаўляюць свае вёскі.

Ніжэй мы друкуем выступленні калгаснікаў і калгасніц калгаса «Праўда».

Жаданне будаваць

Памятаю верасянёўскую ноч 1943 года. Гэта была апошняя чорная ноч гаспадарання немцаў на землях нашага калгаса. Набліжалася Чырвоная Армія. Немцы адступалі. Яны спусцілі з прывязі сваіх сабак — факельшчыкаў. Сэрца аблівалася крывёю, калі я глядзеў, як гарэлі грамадскія пабудовы і дамы калгаснікаў. Многія з гэтых будынкаў былі зроблены маёй будаўнічай брыгадай.

Праз некалькі дзён, калі яшчэ дыміліся галавешкі, я зноў арганізаваў будаўнічую брыгаду, у склад якой пераважна ўвайшлі калгасныя дзяды. Намі тады кіравала адна думка—хутчэй адбудаваць сваю калгасную вёску, вярнуць калгасу яго ранейшую славу.

Мы цанілі кожную хвіліну. Працу пачыналі з усходам сонца, рабілі на гадзіну перапынак і зноў працавалі да змяркання. Большасць членаў брыгады спецыялізавалася: адны размяралі і рэзалі бярвенне, другія—выбіралі шыпы і засякалі чашкі.

Усе члены брыгады працавалі зладжана, дружна. Па ініцыятыве Васіля Хенькіна, у якога немцы забілі сына і дачку, разгарнулася сацыялістычнае спаборніцтва цесляроў. Кожную пяцідзёнку падводзілі вынікі. Па паўтары і дзве нормы выконвалі Васіль Хенькін, Якуб Воўк, Іван Грыневіч, Фёдар Масяйкоў.

Мы адбудавалі канюшні, свірны, а потым рыхтавалі лесаматэрыял для дамоў калгаснікаў-пагарэльцаў. Зіма прайшла ў напружанай працы. Апрача грамадскіх будынкаў пабудавана 6 дамоў калгаснікаў, на 17 дамоў вывезены лес.

Брыгада папаўняецца—калгаснікі прагнуць будаваць.

Цяпер брыгада працуе з падвоенай энергіяй. Чэрвень—месяц будаўніцтва, а потым пачнецца ўборка ўраджаю.

Сяргей АНТОШЧАНКА,
брыгадзір будаўнічай брыгады.

Вернем калгасу даваенную славу

Наш калгас — буйнейшы на Магілёўшчыне. Да Айчыннай вайны славіўся высокімі ўраджаямі, развітай жывёлагадоўляй, добрымі будынкамі. Воляй нашых людзей вёска Шамаўшчына была ператорана ў прыгожы калгасны гарадок. Тут былі школа, кантора, кінотэатр, электрастанцыя, радыёвузел, мноства светлых дамоў калгаснікаў.

Нашы калгаснікі складалі планы яшчэ больш упрыгожыць сваю вёску, але ажыццявіць іх тады не давялося. Пачалася вялікая Айчынная вайна. Немцы, як саранча, накінуліся на нашы багацці. Яны нанеслі калгасу страт больш чым на 7 мільёнаў рублёў. Спалены і разбураны 54 грамадскія пабудовы і 205 дамоў калгаснікаў.

Пасля вызвалення перад нашымі калгаснікамі і калгасніцамі паўстала задача—вярнуць славу калгаса-перадавіка, дабіцца яшчэ лепшых поспехаў ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі. Людзі, ахопленыя прагай аднаўлення, паказвалі і паказваюць высокія ўзоры працоўнага геразму. Паспяхова праведзена сяўба. Са значна меншай колькасцю рабочых рук і цягла мы засеялі яравога клину на 238 гектараў больш, чым у апошнія даваенныя годы. Якасць апрацоўкі зямлі выключна добрая.

Гэта выпік таго, што мы здолелі па-сапраўднаму разгарнуць сацыялістычнае спаборніцтва паміж паляводчымі брыгадамі і звеннямі і накіраваць яго на выкананне галоўнай задачы — даваеннаму правесці сяўбу і атрымаць высокі ўраджай.

Першынство заваявалі калгаснікі і звенні чацвёртай брыгады (брыгадзір Васіль Волкаў) і сёмай брыгады (брыгадзір Ганна Помазава). Тут добра арганізавані працу. Каштоўна тое, што перадавікі не зазнаваліся дасягнутымі поспехамі, а паўсядзённа дапамагалі адстаючым, падцягвалі іх да ўзроўню перадавых.

Цяпер мы патроілі тэмпы будаўніцтва, мяркуючы да глыбокай восені адбудаваць значную частку грамадскіх пабудоў і дамоў калгаснікаў-пагарэльцаў. Мы склалі план будаўніцтва і зацвердзілі на пасяджэнні праўлення калгаса. У абмеркаванні яго прыняў удзел увесь наш актыў.

На вывазку лесаматэрыялаў і будаўніцтва патрабуецца затраціць 17.000 конедзён і 30.113 чалавекадзён. Гэтыя лічбы ўпарне рэальныя. Мы мабілізавалі ўсе свае ўнутраныя рэсурсы. Значную дапамогу аказваюць нам другія калгасы, якія менш пацярпелі ад нямецкай акупацыі.

Актыўны ўдзел у будаўніцтве, як і на сяўбе, прымаюць нашы калгасніцы. Па ініцыятыве патрыётак мы стварылі першую жаночую брыгаду будаўнікоў пачале з лепшай стаханаўкай, жонкай франтавіка Зосяй Козаравай. Жанчыны-будаўнікі ўключыліся ў сацыялістычнае спаборніцтва і змагаюцца за першынство.

Мы адбудавалі і адрамантавалі 15 грамадскіх пабудоў, значную частку дамоў калгаснікаў, нарыхтавалі сотні кубаметраў лесаматэрыялу. Але гэта толькі пачатак вялікай работы, якую мы рашылі правесці ў бягучым годзе. Мы хочам адбудаваць сваю родную калгасную вёску.

Усе нашы калгаснікі і калгасніцы ахоплены адзіным парывам — хутчэй вярнуць калгасу яго былую славу. Задача будзе выканана, парукай гэтаму — вялікі творчы ўздым нашых людзей.

Мікола ЧЫЖ,
старшыня калгаса.
Павел ЛОРЧАНКА,
намеснік старшыні калгаса.

Жанчыны на будоўлі

Жанчына ў калгасе—вялікая сіла. У дні Айчыннай вайны калгасніцы паказваюць цуды працоўнага геразму. Замяніўшы сваіх бацькоў, мужоў і братоў, яны працуюць аратымі, сейбітамі, касцамі, лесарубамі, цеслярамі. Многія нашы калгасніцы ў працы нярэдка апярэджваюць мужчын.

Напружана працавалі нашы калгасніцы ў часе веснавой сяўбы. Большасць з іх паўсядзённа значна перавыконвала нормы выпрацоўкі. Стаханаўкі тт. Сцефанцова і Котава давалі не менш двух норм у дзень. Якасць іх працы зэсёды апэньвалася толькі на выдатна.

У нашым калгасе арганізавана першая жаночая будаўнічая брыгада, у якую ўвайшлі лепшыя патрыёткі Маша Рыбакова, Алеся Рыбакова і другія. Каля 30 жанчын-калгасніц становяцца хвацкімі будаўнікамі. Яны працуюць лесарубамі і цеслярамі.

Жанчыны нашай брыгады паўсядзённа вучацца майстэрству. Стары цясляр Сяргей Герасімавіч Антошчанка, які на сваім вяку пабудаваў сотні вялікіх і малых дамоў, ахвотна дапамагае нам, вучыць нас.

Нашы поспехі забяспечваюцца дакладнай арганізацыяй працы і высокай дысцыплінаванасцю. Кожная калгасніца зацікаўлена ў хутчэйшым аднаўленні вёскі, аддае гэтай справе ўсе свае сілы і старанне. Нашым жанчынам-патрыёткам усё цяпер пад сілу!

Мы ўключыліся ў сацыялістычнае спаборніцтва будаўнікоў і змагаемся за першынство. Прыкладзем усе сілы, але не адстанем ад будаўнічай брыгады мужчын.

Зараз нам цяжка. Затое радасна будзе сустрэць у новых дамах сваіх бацькоў, мужоў, братоў з перамогай і сказаць ім:

— Вы слаўна ваявалі, а мы па-баявому сеялі і будавалі. Вось светлыя прасторныя дамы, збудаваныя нашымі жаночымі рукамі.

Зося КОЗАРАВА,
брыгадзір першай жаночай брыгады цесляроў.

2.000 метраў дошак

На сваім вяку я напілаў не адзін дзесятак тысяч метраў дошак, з іх большую палову — у калгасе. Дошкі гэтыя пайшлі на будаўніцтва клуба, канторы, свірнаў, жывёлагадоўчых будынкаў і дамоў калгаснікаў.

Цяпер, пасля нямецкай акупацыі, я са сваім напарнікам Масяйковым зноў узяўся за пілу. Мы працуем больш старанна і напружана, чым да вайны. Даве нормы, або 50 метраў дошак—такі штодзённы вынік нашай працы. У адказ на першамайскі загад таварыша Сталіна, мы давялі сваю выпрацоўку да трох норм. За 1944 год мы далі калгасу звыш 2.000 метраў добрых дошак.

Кожнаму з нас балюча глядзець на руіны сваіх родных мясцін, дзе ты вырас і ўзгадаваўся. Таму цяпер кожны імкнецца зрабіць усё, каб хутчэй адбудаваць сваю вёску, зрабіць яе такой-жа, а мо' і лепшай, чым яна была да вайны.

Іван ГРЫНЕВІЧ,
пільшчык будаўнічай брыгады.

АЖЫВАЕ ВЁСКА

Цішыню раніцы абуджае звонкі стук сякеры. Адзін, другі, трэці. Прыкметна ажывае вёска.

На ўскрайку Шамаўшчыны, ля дарогі Ходасы—Старае Сяло, бялее новы дом. Побач некалькі яблынь. Адна з іх абгарэла і пусціла зялёныя парасткі, у другой ці то асколкам снарада, ці праціглай аўтаматычнай чаргой ссечана верхавіна. Тры яблыні, нібы малахі, ахоплены беглым убранствам кветак, а пад імі—мноства галавешак, кучы бітай цэглы, паскі ся кавалкі жалеза.

Мусіць, гэтыя рэзкія кантрасты—белізна квітнеючых дрэў і чарната папялішча — зацікавілі цесляроў, якія прыйшлі дабудоўваць хату салдаткі Аксенні. Яны абышлі папялішча. Вось з-пад галавешкі вылазяць і цягнуцца да сонца шырокапёрыя касацікі, капяляныя лісці геаргінаў. На папялішчы надзіва цудоўная кветка!

— На апаленай зямлі кветкі ўзыходзяць,—задумліва гаворыць дзед Мацейкоў. —Гэта добра.

Неўзабаве сюды прыходзіць і Аксення Галкоўская. Шмат пакут выцярпела гэта жанчына і яе сям'я. Сярод поля немцы злавілі яе любімую дачку Ніну і пагналі ў Нямеччыну. Нельга забыць тых хвілін, калі Ніна прасіла ў маці дапамогі. Людзі і поле чулі яе гаротны крык: «Я хачу жыць!». Сям'я галадала. Хата, прыбудовы і ўсе пажыткі згарэлі.

— Злодзей палазіць, хоць вуглы застаюцца,—кажа Аксення. —А немец пройдзе—і вуглы спаліць і ў душу чалавечую наплюе.

Яна дастае з кішэні пісьмо-трыкутнік:

— Ад мужа. Учора прыслаў. Падзяка вам. Бягу на працу і раблю запісці яго да вас.

Муж Аксенні, Фама Васільевіч, быў лепшым стаханаўцам. Працаваў ён дбайна і яго заўсёды ставілі ў прыклад другім. Таму на кароткія хвіліны спыніўся стук сякер і шуршэнне піл. Цесляры селі на бярвенне і пачалі чытаць.

«Чытаўшы тваё, Аксення, пісьмо, мне чамусьці ўспомнілася, як мы пагарэлі ў старыя часіны. Цэлыя годы мы з табой будавалі хату. А цяпер ты, салдатка, хутка пераходзіш у свой новы дом. Мне вельмі радасна. Гэта магчыма толькі ў калгасе, дзе ўсе за аднаго і адзін за ўсіх. Беражы, Аксення, гэты калгас, у ім наша шчасце. Кланяйся маім землякам, якія не забываюць салдата. Нізкі паклон усім цеслярам начале Антошчанка, якія будуюць наш слаўны калгасны гарадок».

Аксення спяшаецца на працу. Яна працуе не горш за любога мужчыны. Дае дзве нормы. Міша не ўступае ёй. Хутка і дачка Ліда закончыць вучобу ў педвучылішчы і прыедзе на лета ў калгас працаваць. Спакойна Аксення за малагодак Нядзю і Валю. Яе радуе, што хутка будзе адбудаваны светлы дом, і яна імкнецца адзначыць сваё наваселле стараннай працай.

Непадалёк таксама новы дом. Ён збудован для бацькі франтавіка, калгаснага садавода Ігната Паўлавіча. Нядаўна дзед Ігнат справіў сваё наваселле. Цяпер кватэра абжыта. Зроблены ложкі, стол, зэдлікі. На сценах — партрэты правадыроў партыі і ўрада, фотаздымкі франтавікоў.

— Зноў пачынаем па-людску жыць,—паказваючы госцям кватэру, радуецца дзед Ігнат. —Праўда, мне вельмі мала давоздзіцца тут быць. Больш у садзе знаходжуся. Прыглядаю яго.

І ён з задаваленнем вядзе нас у малады калгасны сад, які займае 158 гектараў. Побач стары сад на 12 гектараў. Сады цвітуць, яны нагадваюць шырокае заснежанае поле.

— Вясна позняя на Магілёўшчыне,—кажа дзед Ігнат. —Але сады цвітуць добра. Ураджай чакаецца багаты. Сотні вагонаў пладоў будзе.

З саду відаць будучы калгасны цэнтр. Амаль гатова да пуску артэзіянская студня, глыбінёю ў 93 метры.

У другім баку Шамаўшчыны размесцяцца грамадскія пабудовы калгаса—новыя свірны, гумны і жывёлагадоўчыя памяшканні.

Апаленая ворагам зямля ажывае.

Васіль ПЫЖКОЎ.

Вёска Шамаўшчына,
Мсціслаўскі раён.

ЛАГЕР БЕЗ НУМАРА

* ☆ *

У зводцы Совінформбюро за 4 чэрвеня паведамлялася: «На паўднёвы ўсход ад горада Віцебск нашы атрады ў адным населёным пункце вызвалілі 8.000 мірных жыхараў, якіх сагналі гітлераўцы ў канцэнтрацыйны лагер».

Ніжэй мы друкуем карэспандэнцыю аб страшэнных пакутах, якія перажылі совецкія людзі ў гэтым канцлагеры, і аб тым, як іх вызвалілі нашы воіны.

* ☆ *

1. ГЭТА БЫЎ ЖАХ

Канцэнтрацыйны лагер знаходзіўся на тэрыторыі ваеннага гарадка, у двух кілометрах ад Віцебска, па Полацкаму шасе. Гэты лагер быў своеасаблівым сітам, праз якое за апошнія чатыры месяцы 1944 года немцы прасеялі некалькі раз усё насельніцтва горада і бліжэйшых раёнаў. Сагнаўшы сюды на тыдзень—два дзесяткі тысяч людзей, гітлераўцы адразу адбіралі ўсіх працаздольных людзей ад 13 да 60-гадовага ўзросту і выганялі іх пад страхам смерці на катаржную працу ў Германію. Толькі 3 сакавіка было адпраўлена з Віцебска 15 эшалонаў з людзьмі.

Да мая месяца горад Віцебск і дзесяткі навакольных вёсак зусім апусцелі. Тысячы дзяцей, старыкоў і калек былі сагнаны ў канцэнтрацыйны лагер, абнесены высокай агарожай і калючым дротам. Пацягнуліся страшныя дні катаванняў, мук і здзекаў. Вось што расказалі нам людзі, якія вырваліся з гэтага жаху.

— Халодныя, з малюсенькімі незашклёнымі вокнамі баракі,—гаворыць Екацярына Пятроўна Фаўненка, якая раней жыла ў Віцебску па 2-й Гутараўскай, д. 3,—мелі трохярусныя суцэльныя нары. Жылі разам і здаровыя і хворыя тыфам. З мэтай здзекаў і павелічэння захворвання гітлераўцы штодзённа ганялі нас у лазню. Там яны кралі нашу вопратку. З лазні малыя і старыя амаль голыя вярталіся ў халодныя баракі.

— Нямецкія бандыты, каб не хадзіць далёка за вадой,—расказвае Якаў Людвігавіч Ласкі, — нярэдка паілі нас бруднай, смярдзючай вадкасцю, якая заставалася ў іх ад купання коней. Холад, голад, эпідэмічныя хваробы штодзённа клалі ў магілу 10—20 чалавек.

2. ГРАБЕЖНІЦТВА

27 мая немцы пачалі эвакуацыю лагера, аб'явіўшы зняволеным, што іх павязуць у напрамку да Оршы. Здаровыя і хворыя, дзеці і старыя былі пагружаны ў таварныя вагоны.

Цэлыя суткі эшалоны былі наглуха закрыты. Потым цягнік крануўся.

— На раз'ездзе Лучкоўскі, — расказваў Рыгор Мацвеевіч Іваноў, жыхар вёскі Казюліна, — поезд спыніўся. Нам загадалі выйсці з вагонаў, але вопраткі з сабой ніякай не браць, бо праз гадзіну—другую поезд пойдзе далей, а зараз, моў, будзе медыцынскі агляд. Але мы добра ведаем немцаў і не верым ім. З вагонаў выскакваем і паклажу якую-небудзь за сабой цягнем. Але тут і наляцелі на нас немцы і давай мяшкі з плеч зразаць і нас лупцаваць. Аглядзеўся я, бачу—толькі нажы блішчаць ды палкі, быццам цапы на таку, мільгацяць. Са мной сястра мая Марфа была, 70-гадовая. Як спрыгнула яна з вагона, так падняцца і не можа. Я дапамагаць ёй. А тут падаспеў немец з закасанымі па локаць рукавамі ды як ударыць мяне палкай па галаве, дык я і сеў па месцы. Вырваў ён у мяне з рук торбу і абцасам ды аплявухамі адагнаў ад сястры. Так яна там і засталася ляжаць пад адкосам. Забілі, мабыць, старую. А поезд тут-жа на вачах нашых з пажыткамі нашымі адправілі з раз'езда кудысьці далей.—закончыў Рыгор Мацвеевіч.

3. ПА ВЫПАЛЕНАЙ ЗЯМЛІ

Чацвёра сутак васьмітысячны натоўп знясіленых, галодных, у лахманах людзей гітлераўцы ганялі з месца на месца па выпаленай зямлі. Тых, хто не мог далей ісці, канвойныя давілі коньмі, збівалі палкамі або прыстрэльвалі на месцы.

— Мая старая і зараз нагнуцца не можа,—гаворыць віцебскі жыхар Максім Дзям'янавіч Барапаў.—Толькі яна спынілася адпачыць на хвілінку, зірнула, ззаду нямецкі афіцэр на кані. Не паспела мая Іванаўна пастараніцца, як апынулася пад капытамі. Зараз у яе ўвесь бок быццам сінім чарнілам вымазаны.

Ад масавага рабавання безабаронных старых і дзяцей у поездзе і па дарозе ў новы невядомы канцлагер немцы перайшлі да дробнага абкрадання. Яны здымалі з плеч паліто, абутак, адбіралі гадзіннікі і нават дробную срэбраную манету. На адным з прывалаў салдат-канваір адазваў Ганну Прохараўну Сокалаву — жыхара вёскі Рыбкі—у кусты і сілай сцягнуў з яе боты. Другі гітлеравец адабраў клумак з вопраткай у Палагеі Якаўлеўны Сябежка з горада Веліж. Перад намі стаіць з сінякамі і гузамі на ілбу 10-гадовы Шура Віткоўскі, аднавяскоўца Сокалавай. Ён мала жыў, але многа бачыў і наспытаў. Калі немец выхапіў з рук Шуры клумак, то ён, не задумваючыся, уступіў у няроўную барацьбу. Гітлераўскі вылюдак, узброены аўтаматам, вышаў пераможцам з гэтага паядынку. Ён збіў дзіцё і адабраў у яго апошні кавалак хлеба.

4. АПОШНЯЯ НОЧ

Калючы дрот і свежыя трупы, крык дзяцей і цяжкія стогны — вось чым запоўнены лес. Мы чулі вельмі многа пра нямецкіх бандытаў, мы ведаем аб краснадарскіх ірвах і харкаўскіх «душагубках». Але як назваць тое, што мы ўбачылі зараз? Дзе ўзяць словы рускаму чалавеку для таго, каб расказаць аб нечалавечых пакутах і вялікім горы тысяч беларускіх грамадзян—дзяцей, юнакоў, жанчын, старых. Гэта лагер без нумара. Тут за калючым дротам трымалі 8.000 мірных жыхараў горада Віцебска і бліжэйшых раёнаў. Яны прабылі тут усяго 48 гадзін, але ніколі не забудзе гэтыя чорныя два дні той, хто быў тут, ніколі не забудзе гэтага той, хто бачыў сваімі вачыма гэта страшэннае месца.

Мы прышлі ў лагер наступнай раніцай. Яшчэ здалёку вецер данёс смярдзючы трупны пах. Галасілі дзеці і дарослыя. Перад самым уваходам за калючы дрот ля невялікага ірва ляжаў у крыві мужчына сярэдніх год з прабітай патыліцай і разарваным ротам.

Вось ляжыць у непрытомнасці Еўдакія Раманоўская, маці 6 дзяцей. Немцы збілі яе палкамі за тое, што яна не магла сама хадзіць. Увесь яе твар у сіняках. У такім-жа становішчы 65-гадовая Анна Іпатаўна Лявонава — сялянка вёскі Краснаполле Віцебскага раёна. Каля яе плача 5-гадовы ўнук Сенька. Яго таксама не мінула нямецкая дубінка. І так няма канца гэтай трагедыі, гэтаму вялікаму чалавечаму гору.

Мы праходзім міма соцень шалашоў. Маўклівыя, яны гавораць рэшткамі рэчаў, слядамі катаванняў, трупамі. Яны абвінавачваюць. Яны клічуць да помсты. Валяюцца дзіцячыя шапачкі, пялёнкі, цацкі, чаравічкі, жаночыя сарочкі. Тут-жа недалёка 46 магіл. Тут пахаваны памёршыя ад голаду і здзекаў. Усе трупы цяжка пазнаць. Ад катаванняў і зверстваў некаторыя з іх страцілі чалавечае аблічча. Але засталіся жывыя. Яны гавораць.

Страшэнную, нечуваную гісторыю аб апошняй ночы ў лагеры расказаў нам Грыгор Вакулавіч Іваноў, былы зменны майстра Віцебскай ільнопрадзільнай фабрыкі імені Кагановіча.

— Увечары нам аб'явілі, што ўсё насельніцтва ад 13 да 50 год павінна выйсці на абарончыя работы. У лагеры ўзняліся плач і галашэнне. Людзі сэрцам адчувалі нядобрае. Многія пачалі бегаць па лесе, шукаючы месца, дзе-б схавацца. На наступны дзень ніхто не вышаў. Нямецкія салдаты і афіцэры з сабакамі пачалі шукаць. У той дзень яны злавілі да 40 чалавек і павялі. Увечары прыехаў нейкі іхні начальнік. Яны доўга раіліся. А потым зноў пачаліся пошукі моладзі, грабежніцтва. Я сам бачыў, як аднаго мужчыну, які не хацеў аддаць свой срэбраны гадзіннік, немцы павялі ў бункер, потым яго пад канвоем павялі за дрот, дзе ён пачаў капаць яму. Позна ноччу пачуліся стрэлы. Мы цесна прытуліліся адзін да аднаго, чакаючы сваёй смерці. Так мы і прабылі да раніцы. Калі развіднела, немцаў ужо не было. Мы вышлі з шалашоў і ўбачылі совецкіх байцоў. Мы ўзнялі белыя хусткі на палках і пачалі размахваць. У нас ніхто не страляў. Каля дроту ляжала многа забітых. Там я пазнаў і мужчыну, у якога хацелі адабраць гадзіннік, і маіх знаёмых Есляпкова, бацьку 4 дзяцей, Аляксея Перастлягіна і былога загадчыка гаспадаркі бальніцы пасёлка Маркаўшчына. Анна Іванаўна Сыраежкава пазнала свайго 16-гадовага сына Уладзіміра.

Нам пашанцавала. Мы зараз будзем доўга жыць.

Гэта было на досвітку 3 чэрвеня. Сонца ўпершыню заззяла над лагерам сапраўднай цеплынёй і ласкай. Людзі плакалі ад шчасця. Першыя нашы вызваліцелі—гэта тры разведчыкі—лейтэнант Каваленка, старшы сержант Кулімбаеў і старшы сержант Сцяпанаў.

5. НА ВОЛІ

Гэта незвычайнае шчасце пачалося з таго моманту, калі першыя тры нашы разведчыкі ўбачылі белыя сцяжкі. Тысячы мужчын, жанчын, дзяцей, расцягнуўшыся шэрагам на некалькі кіламетраў, адыходзілі ад свайго жылля-магілы. Гэтыя людзі, знясіленыя голадам і пабоямі, магчыма, былі падобны на той велізарны натоўп, які ў лютаўскую сцюжу 1944 года ішоў з Віцебска. Так, магчыма здалёк гэта і так. Але прыгледзьцеся бліжэй. Вочы іх ззяюць радасцю. Некаторыя пачынаюць спяваць. І тады яшчэ больш пачынаеш разумець, якую вялікую справу зрабіў рускі баец, колькі жыццяў вярнуў ён да свабоды і святла.

12—15 кілометраў, якія прайшлі вызваленыя з лагера без нумара да першай сваёй начоўкі, былі дарогай хвалюючых сустрэч. З лясоў і пералескаў, з бліндажоў і зямлянак выходзілі байцы і афіцэры. Яны моўчкі глядзелі на знясіленых людзей, і рукі іх сціскаліся ў кулакі. Дзеці працягвалі рукі, і нашы салдаты адказвалі ім прывітальным узмахам рук.

А людзі ўсё ідуць і ідуць, і здаецца, няма і не будзе канца. Змораныя і галодныя грамадзяне доўга не лажыліся спаць. Бо амаль тры годы яны не чулі роднага слова. Амаль тры годы некаму было расказаць пра сваё гора.

Раніцай прывезлі харчы. Роўнымі стужкамі віўся дым. Ажыў, зашавяліўся хмызняк. Загрымелі кацялкі і міскі.

Прыехаў сакратар Віцебскага абкома партыі тав. Стулаў. Многія рабочыя віцебскіх прадпрыемстваў яго пазналі. Яны гаварылі:

— Мы прыедзем у свой Віцебск. Мы ўзнімем наш горад з руін.

М. МАКАВЕЯЎ.
Ал. ФРЫДЛЯНДСКІ.

Дзеючая армія.
На паўднёвы ўсход
ад Віцебска.

(«Комсомольская правда», 9 чэрвеня).

На праполку вышла моладзь

СВЯЦІЛАВІЧЫ, 9 чэрвеня. (БЕЛТА). На калгасных палях спее багаты ўраджай. Жыта ўжо выкаласілася і пачало цвісці. Пасевы яравой пшаніцы і аўса пакрыліся густой зелянівай.

Змагаючыся за высокі ваенны ўраджай, на праполку вышла 35 маладзёжных звенняў. Комсамольцы калгаса «Звязда» ачысцілі ад пустазелля ўсе пасевы жыта і ячменю.

Добра працуе маладзёжнае звяно Ольгі Баролавай у арцелі «Запаветы Ільіча». Усе члены гэтага звяна штодзённа выпрацоўваюць па тры працадні. Маладыя калгаснікі закончылі праполку ўсіх каласавых.

Зараз пачалася падрыхтоўка да касавіцы. Ва ўсіх калгасах створаны брыгады касцоў — туды ўвайшлі старыя вопытныя касцы і моладзь. Падрыхтавана дастатковая колькасць кос. Рыхтуюцца траншэі і ямы для сіласавання.

БРАГІН, 9 чэрвеня. (БЕЛТА). Любоўна апрацаваныя калгасныя палі зазеляненелі дружнымі ўсходамі яравых. Хутка растуць і азімыя культуры. Жыта ўжо каласіцца і хутка зацвіце. Зямля абяцае ў гэтым годзе высокі ўраджай. Перадавыя калгасы арганізавалі добры догляд пасеваў. Калгасы Крыўчанскага сельсовета прапалолі значную частку пасеваў азімай пшаніцы.

Закончыла праполку азімай пшаніцы сельгасарцель імені Суворава. Тут на праполцы штодзённа працавала звыш 30 жанчын.

Новая жывёлагадоўчая ферма

ЛЁЗНА. **(Наш кар.).** Калгас «Інтэрнацыянал», Сутоцкага сельсовета, да вайны меў багатую жывёлагадоўчую ферму. Немцы ў часе акупацыі Лёзненшчыны знішчылі ўсе грамадскія пабудовы сельгасарцелі. Калгаснікам удалося выратаваць 38 кароў швіцкай пароды. Пасля вызвалення ад нямецкіх акупантаў у калгасе аднаўляецца жывёлагадоўчая ферма, дзе разводзіцца чыстапародная жывёла.

Шэфства над шпіталем

Група беларускіх комсамольцаў і комсамолак узяла шэфства над Н-скім шпіталем. Комсамолка Зоя Стрэльчанка часта наведвае палату № 2 гэтага шпіталя. Яна і яе падругі прынеслі ў шпіталь для параненых 42 кнігі, у тым ліку «Марская душа» Собалева, «Рускае сэрца» Сіманава.

ЗБОРНІК ТВОРАЎ БЕЛАРУСКІХ КАМПАЗІТАРАЎ

Дзяржаўнае музычнае выдавецтва выдала два беларускія зборнікі. У зборнік масавых песень увайшлі 14 твораў беларускіх кампазітараў.

Вакальны зборнік складзен з твораў кампазітараў Багатырова, Цікоцкага, Аладава.

ПА РАЁНАХ РЭСПУБЛІКІ

РЭЧЫЦА. У раёне аднаўлены 18 хат-чытален і Дом соцыялістычнай культуры. Пры хатах-чытальнях створаны советы з сельскага актыва. Часта праводзяцца гутаркі і чыткі. Арганізаваны 3 харавыя, 6 драматычных і 2 фізкультурныя гурткі.

ГОМЕЛЬ. 5 канцэртных брыгад, якія накіраваны абласным аддзелам мастацтва, далі ў Журавіцкім, Чачэрскім, Свяцілавіцкім і іншых раёнах звыш 100 канцэртаў.

КНІГІ ДЛЯ БССР

Нядаўна ў Гомелі атрымана вялікая партыя кніг, якія прысланы ў падарунак з раду маскоўскіх бібліятэк, а таксама ад чытачоў. Сярод атрыманых кніг многа мастацкай літаратуры. Тут творы класікаў: Пушкіна, Гогаля, Лермантава, Льва Талстога, Белінскага, Салтыкова-Шчэдрына, Глеба Успенскага, творы сучасных совецкіх пісьменнікаў С. Сяргеева-Цэнскага, В. Васілеўскай і многіх іншых.

Атрымана многа палітычнай літаратуры: поўны збор твораў В. І. Леніна, трохтомнік твораў Леніна і Сталіна, «Пытанні ленінізма» І. Сталіна, біяграфіі правадыроў, звыш 300 экземпляраў «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)», палітычныя брашуры, часопісы за час Айчыннай вайны, тэхнічная літаратура, сельскагаспадарчыя кнігі, падручнікі. Кнігі размеркаваны па бібліятэках.

Бібліятэкі на Віцебшчыне

На вызваленай тэрыторыі Віцебскай вобласці адкрыты чатыры новыя бібліятэкі. Яны ўкамплектаваны мастацкай і масава-палітычнай літаратурай. У Мехаўскай бібліятэцы налічваецца 160 чытачоў. У бібліятэцы, адкрытай у Суражы,—250 чытачоў.

Пры бібліятэках створаны гурткі.

Актыўныя ўдзельнікі аднаўлення горада

МОЗЫР. **(Ад нашага кар.).** Комсамольцы абласнога цэнтра вызваленага Палесся актыўна ўдзельнічаюць у аднаўленні роднага горада. Часта наладжваюцца суботнікі па аднаўленню прадпрыемстваў і жыллёвых будынкаў. Комсамольцы разбіраюць зруйнаваныя будынкі, каб выкарыстаць цэглу для будаўніцтва. Актыўны ўдзел у гэтых суботніках прымаюць комсамольцы гарадскіх устаноў, аддзела сувязі, вучні і студэнты.

Ваенныя дзеянні ў Паўночнай Францыі

ПАВЕДАМЛЕННІ ШТАБА ВЯРХОЎНАГА КАМАНДАВАННЯ ЭКСПЕДЫЦЫЙНЫХ СІЛ САЮЗНІКАЎ

ЛОНДАН, 9 чэрвеня. (ТАСС). У апублікаваным сёння раніцой камюніке штаба Вярхоўнага Камандавання экспедыцыйных сіл саюзнікаў гаворыцца:

«Саюзныя войскі працягваюць прасоўвацца ва ўсіх сектарах, нягледзячы на тое, што германскія танкавыя войскі атрымалі новыя падмацаванні. На ўзбярэжжы працягвалася высадка дэсантаў; апорныя пункты варожага супраціўлення, якія былі абыйдзены, сістэматычна знішчаюцца.

Саюзная авіяцыя працягвала 8 чэрвеня аказваць падтрымку ваеннамарскім і сухапутным сілам, праводзячы налёты на розныя аб'екты. У другой палове дня паветраныя аперацыі ў Паўночнай Францыі скараціліся з-за пагоршання надвор'я. Вялікія сілы нашай цяжкай бамбардыровачнай авіяцыі атакавалі чыгуначныя аб'екты і аэрадромы за прэдзеламі раёна баёў. Раніцой 8 чэрвеня яны дзейнічалі ў суправаджэнні знішчальнікаў. Знішчальнікі абстрэльвалі наземныя сілы, збілі 31 варожы самалёт і знішчылі звыш двух дзесяткаў варожых машын на аэрадромах. 3 гэтых аперацый не вярнуліся на свае базы тры бамбардыроўшчыкі і 24 знішчальнікі.

Мінулай ноччу значныя сілы цяжкай бамбардыровачнай авіяцыі саюзнікаў зрабілі налёт на чыгуначныя цэнтры ў Рэне, Фужэрэ, Алансоне, Майене і Пантоба. Два цяжкіх бамбардыроўшчыкі не вярнуліся на свае базы. Лёгкія бамбардыроўшчыкі на працягу ночы наносілі ўдары па чыгуначных аб'ектах за прэдзеламі раёна баёў».

* * *

ЛОНДАН, 9 чэрвеня. (ТАСС). У апублікаваным сёння вячэрнім камюніке штаба Вярхоўнага Камандавання экспедыцыйных сіл саюзнікаў гаворыцца:

«Амерыканскія войскі перарэзалі ў некалькіх месцах дарогу Карантань — Валонь, а таксама шырокакалейную чыгунку, якая вядзе да Шэрбура. Адзначаецца далейшае прасоўванне на захад і на паўднёвы захад ад Байе. Жорсткія баі ідуць у раёне Кан, дзе праціўнік усяляк спрабуе спыніць наша наступленне. Колькасць бронетанкавых войск з абодвух бакоў павялічваецца і працягваюцца цяжкія баі на ўсіх участках. Апорныя пункты праціўніка, якія былі абыйдзены раней, зараз ліквідаваны. Надвор'е пагоршылася, але нашы прадмостныя ўмацаванні няўхільна нарашчваюцца. Слабая бачнасць і ветранае надвор'е скарацілі да мінімума дзейнасць авіяцыі саюзнікаў над раёнам баёў».

У камюніке далей паведамляецца, што на світанні саюзныя караблі перахапілі злучэнні германскіх эсмінцаў і ўступілі з імі ў бой. Адзін эсмінец быў тарпедыраван і ўзарваўся, другі, ахоплены полымем, выкінуўся на бераг. Два другія караблі атрымалі пашкоджанні.

Калі рассвітала тарпедныя кацеры праціўніка зноў зрабілі дарэмныя спробы ўступіць у зону наступлення як з усходу, так і з захаду. Тарпедныя кацеры былі перахоплены і адагнаны лёгкімі берагавымі сіламі. Ля мыса Барфлёр у часе кароткай гарматнай перастрэлкі адзначаны пападанні ў два караблі праціўніка. На працягу сутак ваенныя караблі саюзнікаў вялі агонь па 46 цэлях. Карэктыроўка агню праводзілася самалётамі, а таксама афіцэрамі берагавых назіральных пастоў, якія высадзіліся з ударнымі войскамі.

* * *

ЛОНДАН, 10 чэрвеня. (ТАСС). У апублікаваным сёння раніцой камюніке штаба Вярхоўнага Камандавання экспедыцыйных сіл саюзнікаў гаворыцца:

«Амерыканскія войскі занялі Ізін'і. Нягледзячы на неспрыяльныя ўмовы надвор'я, высадка падмацаванняў і выгрузка матэрыялаў не спынялася. Адбіваючы жорсткія атакі ворага на працягу раніцы 9 чэрвеня, англійскія і канадскія пяхотныя і танкавыя войскі цвёрда трымаліся ў раёне Кана. Нашы войскі ўступілі ў дотык з вялікімі сіламі праціўніка паблізу Кандэ Сюр Сель. У іншых сектарах працягваюцца беcперапынныя баі.

Дрэннае надвор'е на працягу ўчарашняга дня абмежавала актыўнасць нашай авіяцыі патруліраваннем над раёнам баёў, перашкаджаючы дзеянням авіяцыі праціўніка. Варожы эсмінец, які ў выніку дзеянняў надводных сіл саюзнікаў быў прымушаны выкінуцца на бераг паблізу Бауа (на Брэсцкім паўвостраве), быў атакаваны з паветра і ад яго застаўся толькі гарэлы шкілет. Адзін варожы самалёт збіты ў 20 мілях ад Брэста самалётамі, якія патрулiравалі над заходняй часткаю Ла-Манша».

Адозва генерала Эйзенхауэра да насельніцтва Францыі

ЛОНДАН, 9 чэрвеня. (ТАСС). Генерал Эйзенхауэр звярнуўся да насельніцтва Францыі з адозвай, якая скінута з самалётаў на раёны, акупіраваныя немцамі, і вывешана ў раёнах, вызваленых войскамі саюзнікаў. У адозве гаворыцца:

«Мы прыбылі сюды, каб на полі бою вырашыць вынік вайны, якую вы гераічна вялі на працягу некалькіх год упартага супраціўлення. Мы выкарапім нацысцкую тыранію для таго, каб народы Еўропы маглі зноў атрымаць свабоду.

Члены прыкамандыраванай да мяне французскай ваеннай місіі будуць аказваць дапамогу ў гэтых адносінах».

Далей у адозве гаворыцца: «Ваенныя матэрыялы павінны дастаўляцца ў першую чаргу, але мы прыкладзем усе намаганні для таго, каб аказаць вам дапамогу, у якой вы адчуваеце вострую патрэбу. Я разлічваю на вашу дапамогу ў справе канчатковага разгрому гітлераўскай Германіі і аднаўлення гістарычных французскіх свабод.

Вораг будзе змагацца з мужнасцю адчаю. Ён не будзе пагарджаць ніякімі мерамі, якія, на яго думку, могуць замарудзіць прасоўванне нашых войск. Наша справа верная, нашы войскі моцныя. Разам з вамі і адважнымі рускімі саюзнікамі па Усходзе мы пойдзем да безумоўнай перамогі».

Становішча на італьянскім фронце

ЛОНДАН, 9 чэрвеня. (ТАСС). Паводле паведамлення штаба войск саюзнікаў у Італіі, войскі 5-й арміі захапілі горад Чывіта-Кастэлана, які знаходзіцца за 50 кілометраў на поўнач ад Рыма.

У шпіталях Рыма выяўлена 8.000 параненых немцаў.

ВАШЫНГТОН, 8 чэрвеня. (ТАСС). Паводле заявы ваеннага міністра ЗША Стымсона, на працягу некалькіх дзён у раёне баёў у Італіі не было бачна германскіх самалётаў.

Армія Кесельрынга разрэзана на часткі. Войскі саюзнікаў хутка прасоўваюцца на поўнач.

Міжнародны агляд

Прайшоўшы тыдзень азнаменаваўся вялікімі і важнымі падзеямі: у ноч з 5 на 6 чэрвеня пачалося ўтаржэнне саюзных войск на Еўрапейскі кантынент. Аб размаху аперацыі красамоўна гаворыць удзел у ёй 4.000 караблёў і некалькі тысяч дэсантных барж і дробных суднаў. 11 тысяч самалётаў першай лініі былі вылучаны для прыкрыцця высадкі наземных войск.

Саюзныя войскі высадзіліся ў радзе пунктаў на паўночным узбярэжжы Францыі паміж Шэрбурам і Гаўрам, прыкладна за 150 — 180 кілометраў ад Парыжа. Найбольш упартыя баі завязаліся на флангах новага ваеннага тэатра: на правым флангу — паўвостраў Катантэн і на левым — раён горада Гаўра і Руана.

Дэсантныя аперацыі працягваюцца безупынна. Як відаць з афіцыйных паведамленняў, часці, якія высадзіліся, безупынна атрымліваюць забеспячэнне і замацоўваюць свае пазіцыі.

Зразумела, што галоўныя баі яшчэ наперадзе. Стварыўшы моцны плацдарм, саюзныя войскі змогуць пачаць наступленне на славутую «еўрапейскую крэпасць» Гітлера. Але ўжо зараз, у першыя дні ўтаржэння, можна зрабіць некаторыя вывады.

Першы вывад заключаецца ў тым, што немцы, насуперак іх бахвальскім сцвярджэнням, не змаглі прадухіліць утаржэнне. Магутная артылерыя ваенных караблёў у спалучэнні з бомбавымі ўдарамі авіяцыі падавіла берагавыя батарэі і забяспечыла высадку саюзных войск пры нязначных стратах. Другі вывад заключаецца ў тым, што нашы саюзнікі маюць бясспрэчную перавагу на моры і ў паветры. Гэта, у сваю чаргу, забяспечвае магчымасць перакідкі такой колькасці войск, якая створыць перавагу англа-амерыканскіх наземных сіл. Абстаноўка дазваляе нашым саюзнікам разгарнуць манеўраную вайну, што бясспрэчна зробіць яшчэ больш цяжкім становішча немцаў, якія не ведаюць яшчэ і зараз напрамку галоўнага ўдару.

Чырвоная Армія сваімі гістарычнымі перамогамі стварыла спрыяльныя ўмовы, якія падрыхтавалі поспех высадкі саюзных войск. Совецка-германскі фронт і зараз скоўвае асноўную частку ўзброеных сіл Германіі, якая ўжо адчула ўсю моц сакрушальных удараў совецкай зброі і з жахам чакае новых удараў.

У Германіі з трывогай чакалі ўтаржэння. Цяпер французскі аглядальнік Галенс Лебярэс, аказаўшыся перад фактам удалай высадкі саюзных войск, выказвае меркаванне, што немцы спачатку дадуць магчымасць аперацыі развіцца. Бюлетэнь «Аусландс Інфармацыонс Дзінг» сцвярджае нават, быццам «весткі аб утаржэнні сустрэты ў Германіі з пачуццём вялікай палёгкі. Цяпер адпала боязнь аб тым, што ўтаржэнне можа не адбыцца». Дурны і самаўпэўнены лісток прабуе запэўніць, што ва Францыі англа-амерыканскія войскі наткнуцца на выпрабаваны ў тысячах бітваў цвет германскіх войск, на пераможцаў Францыі, Галандыі, Нарвегіі, Грэцыі, Югаславіі, на салдат, якія праніклі аж да Ленінграда, Масквы, Сталінграда і Каіра. Па ўсяму свету вядома, што гэты «цвет» даўно гніе на палях былых бітваў і таму не можа ўдзельнічаць у баях.

Аднак, фашысцкі друк не можа ўтаіць становішча. «Берлінер Берзенцэйтунг» вымушана была прызнаць: «Мы ўступаем у перыяд выпрабавання, якое вырашае наш лёс».

* * *

Падзеі на Захадзе некалькі засланілі ваенныя дзеянні ў Італіі. А між тым, гэтыя ваенныя дзеянні аказаліся вельмі паказальнымі для ацэнкі суадносін сіл паміж гітлераўскай Германіяй і саюзнымі дзяржавамі. Поспех наступлення саюзных войск у Італіі паказаў слабасць нямецкай абароны і недахоп рэзерваў у немцаў.

Вызваленне Рыма, якое паслужыла нібы сігналам да ўтаржэння на Захадзе, уяўляе сабой не толькі ваенную, але і вялікую палітычную перамогу саюзных дзяржаў. З ваеннага пункту гледжання паражэнне, якое пацярпелі гітлераўцы, раскрывае перад арміяй генерала Александэра шырокія магчымасці для ажыццяўлення галоўнай задачы — поўнага знішчэння нямецкіх войск у Італіі. З палітычнага пункту гледжання, вызваленне Рыма сімвалізуе крушэнне славутай асі Рым—Берлін.

Паражэнне, якое пацярпелі немцы на італьянскім фронце, з'яўляецца магутным стымулам для аб'еднання антыфашысцкіх і дэмакратычных сіл Італіі. Яно спрыяе далейшаму росту партызанскай барацьбы і антыгітлераўскага руху ў раёнах цэнтральнай і паўночнай Італіі, якія яшчэ знаходзяцца пад пятой гітлераўцаў. Апошнія весткі гавораць аб тым, што патрыёты гэтых раёнаў узмацнілі барацьбу як супроць акупантаў, так і супроць айчынных квіслінгаў.

Я. ВІКТАРАЎ.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ